

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
№79 від 27.05.2024

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
У НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

СХВАЛЕНО
Вченою радою
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Протокол №3 від 30.04.2024

Зміст

1. Загальна частина	2
2. Права та обов'язки здобувачів	5
3. Процедура та умови вступу до аспірантури	7
4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі	8
5. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою	12

1. Загальна частина

1.1. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (надалі – Положення) розроблено відповідно до Конституції України, Законів України «Про вищу освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 р. № 502), а також діючих нормативних документів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (надалі – Університет).

1.2. Положення визначає механізм підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти здобувачів ступеня доктора філософії (надалі – Здобувач) в Університеті.

1.3. Терміни, що вживаються у цьому Положенні, мають таке значення:

аспірант (здобувач ступеня доктора філософії в аспірантурі, здобувач) – особа, зарахована до Університету для навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня доктора філософії шляхом виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

аспірантура – система організаційно-освітньо-наукового забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті з метою оволодіння ними освітньо-науковою програмою;

дисертація здобувача ступеня доктора філософії – кваліфікаційна наукова робота, яка виконана особисто здобувачем ступеня доктора філософії, містить наукові результати проведених ним досліджень та подана з метою присудження йому ступеня доктора філософії;

доктор філософії – освітньо-науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра/спеціаліста; ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

довідка про виконання освітньо-наукової програми – документ, який містить інформацію про результати навчання здобувача, назви дисциплін, отримані ним оцінки та здобуту ним кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (надалі – ЄКТС);

здобувач ступеня доктора філософії поза аспірантурою (здобувач) – особа, яка професійно провадить наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність в Університеті за основним місцем роботи і здобуває вищу освіту ступеня доктора філософії в університеті шляхом самостійного виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді;

індивідуальний навчальний план здобувача (надалі – *індивідуальний навчальний план*) – документ, що визначає послідовність та форму засвоєння здобувачем ступеня доктора філософії освітніх компонентів освітньо-наукової програми з метою оволодіння ним компетентностей відповідно до 8 рівня Національної рамки кваліфікацій;

індивідуальний план наукової роботи здобувача (надалі – *індивідуальний план наукової роботи*) – документ, що визначає зміст, строки виконання та обсяг етапів і завдань наукової роботи здобувача;

освітньо-наукова програма на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти – єдиний комплекс освітніх (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо) та наукових (проведення наукового дослідження, написання наукових публікацій, виступи на конференціях тощо) компонентів, спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, підготовки та публічного захисту дисертації, що дає право на отримання визначеної кваліфікації;

підготовка здобувачів поза аспірантурою – система організаційно-освітньо-наукового забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії в Університеті з метою набуття ними компетентностей і здобуття результатів навчання, визначених освітньо-науковою програмою на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, без навчання в аспірантурі Університету та без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

1.4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:

– в аспірантурі Університету заочною (денною, вечірньою) або заочною формою здобуття вищої освіти;

– поза аспірантурою в Університеті.

Нормативний строк підготовки доктора філософії незалежно від форми та виду здобуття освіти становить чотири роки.

1.5. Підготовка осіб в аспірантурі здійснюється:

– за рахунок видатків державного бюджету (державне замовлення);

– за рахунок коштів фізичних / юридичних осіб (на умовах контракту, зокрема за кошти грантів, які отримав Університет на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії).

1.6. Проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти здійснюється Університетом на підставі отриманої ліцензії. До загального ліцензованого обсягу зараховуються особи, які здобувають ступінь доктора філософії в аспірантурі та поза аспірантурою.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі заочною (денною, вечірньою) формою здобуття освіти.

Державне замовлення на підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі за спеціальностями розподіляється на конкурсній основі.

1.7. Координацію діяльності кафедр Університету, що здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, виконує відділ аспірантури.

2. Права та обов'язки здобувачів

2.1. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії виконують обов'язки та користуються правами, що визначені Законами України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також можуть мати:

- вільний доступ до всіх видів відкритої науково-технічної інформації, наявної в Університеті, бібліотеках і державних архівах України;
- отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника чи керівників;
- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;
- академічну мобільність та наукове стажування, що реалізуються відповідно до законодавства;
- академічну та соціальну відпустку відповідно до законодавства;
- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства.

2.2. З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень здобувачі також зобов'язані:

- дотримуватися принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників, встановлених Університетом;
- виконувати індивідуальний навчальний план;
- виконувати індивідуальний план наукової роботи та двічі на рік звітувати про хід його виконання на засіданні кафедри та засіданні вченої ради навчально-наукового інституту / факультету;
- підготувати результати власних наукових досліджень у вигляді наукових публікацій у фахових виданнях та дисертаційної роботи.

2.3. Покладення Університетом на Здобувача обов'язків, не пов'язаних з виконанням освітньо-наукової програми, забороняється.

2.4. Здобувачі можуть брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами й організаціями.

2.5. Аспірант у разі дострокового захисту дисертації відраховується з аспірантури з дати набрання чинності наказу ректора Університету про видачу диплома доктора філософії відповідно до законодавства.

3. Процедура та умови вступу до аспірантури

3.1. Вступ до Університету з метою підготовки в аспірантурі для здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється на конкурсній основі відповідно до Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти до Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (надалі – Правила).

Наведення у Правилах переліку акредитованих та неакредитованих освітньо-наукових програм є обов'язковим. Атестація здобувача ступеня доктора філософії можлива лише за акредитованою освітньо-науковою програмою.

Прийом на навчання іноземців та осіб без громадянства проводиться лише на акредитовані освітньо-наукові програми.

3.2. Вступні випробування для вступу до аспірантури проводяться предметними комісіями, склад яких формується та затверджується у порядку, визначеному Університетом.

За результатами проведення вступних випробувань для вступу до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, що визначена Правилами прийому.

Наказ ректора Університету про зарахування на навчання до аспірантури, прийнятий на підставі рішення приймальної комісії, вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти та оприлюднюється в установленому порядку.

4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

4.1. Аспіранту протягом місяця з дати наказу про зарахування на навчання до аспірантури наказом ректора Університету призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь та відповідну наукову кваліфікацію, що підтверджується наявністю наукових публікацій з відповідної галузі знань (спеціальності).

Науковий керівник, що є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше п'яти здобувачів, у тому числі консультування не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора наук.

Науковий керівник, що є доктором філософії (кандидатом наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

Науковий керівник здійснює наукове керівництво за науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед Вченою радою Університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта (здобувача ступеня доктора філософії) науковому керівникові щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених Університетом для науково-педагогічних працівників (у межах основного навантаження – для наукових працівників).

Аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом навантаження та обов'язків між ними наказом ректора Університету на підставі рішення вченої ради навчально-наукового інституту / факультету,

4.2. Для забезпечення ефективної підготовки аспіранта науковий керівник може бути змінений наказом ректора Університету на підставі рішення вченої ради навчально-наукового інституту / факультету, зокрема у разі:

- припинення ним трудової діяльності в Університеті на наукових або науково-педагогічних посадах;
- неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я або його смерті;
- відмови надавати висновок за результатами наукового керівництва;

- прийняття в установленому порядку рішення про позбавлення права участі в підготовці та/ або атестації наукових кадрів;
- притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності відповідно до законодавства;
- спільного бажання наукового керівника і здобувача;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

4.3. Освітньо-наукова програма, за якою здійснюється підготовка здобувачів ступеня доктора філософії, складається з освітньої та наукової складових.

Освітньо-наукова програма є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються науковим керівником (керівниками) та після обговорення кафедрою, навчально-науковим інститутом / факультетом затверджуються Вченою радою Університету протягом двох місяців з дати наказу про зарахування на навчання до аспірантури.

Тема дисертаційної роботи та індивідуальний план наукової роботи можуть змінюватись аспірантом за погодженням із науковим керівником (керівниками) та після обговорення кафедрою, навчально-науковим інститутом / факультетом затверджуються Вченою радою Університету.

Освітня складова освітньо-наукової програми спрямована на досягнення 8 рівня НРК та повинна містити інформацію про перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС (30-60 кредитів ЄКТС), їх послідовність, форми організації освітнього процесу та підсумкового контролю.

Індивідуальний навчальний план повинен містити перелік освітніх компонентів за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менш як 25% (для регульованих спеціальностей – не менше як 10%) від загального обсягу освітньої складової освітньо-наукової програми.

Вивчення аспірантами освітніх компонентів може здійснюватися як на базі Університету, так і на базі інших закладів вищої освіти чи наукових установ в рамках реалізації права на академічну мобільність.

Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Університетом рішення про відрахування здобувача ступеня доктора філософії з навчання в аспірантурі.

Наукова складова освітньо-наукової програми є її невід'ємною частиною, що реалізується у вигляді індивідуального плану наукової роботи та передбачає проведення аспірантом власного наукового дослідження під керівництвом наукового керівника (керівників) та оформлення його результатів у вигляді дисертації відповідно до вимог згідно із законодавством.

Індивідуальний план наукової роботи є основою для проведення аспірантом наукових досліджень за обраною темою дисертаційної роботи.

Невиконання індивідуального плану наукової роботи, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Університетом рішення про відрахування з аспірантури.

4.4. Протягом строку навчання в аспірантурі здобувач повинен виконати освітню і наукову складові освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, опублікувати наукові публікації за темою дисертації, підготувати дисертацію та пройти процедуру атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

4.5. Аспіранти можуть бути переведені до іншого закладу або в межах одного закладу в межах ліцензованого обсягу відповідно діючих нормативних документів, що регламентують порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення здобувачів вищої освіти.

Університет в установленому ним порядку може прийняти рішення про визнання результатів навчання та компетентностей, здобутих аспірантом в іншому закладі вищої освіти, та визначити академічну різницю (у разі потреби).

4.6. Якщо Університет не отримав сертифіката про акредитацію освітньо-наукової програми або закінчився строк дії сертифіката про акредитацію такої програми, переведення здобувачів до іншого закладу, в якому відповідна освітньо-наукова програма акредитована, здійснюється відповідно до чинного законодавства.

4.7. Стан підготовки дисертації здобувача до захисту визначається науковим керівником або спільним рішенням двох керівників.

Не пізніше ніж протягом дев'яти місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою здобувач:

1) отримує у відділі аспірантури довідку про виконання освітньо-наукової програми і висновок наукового керівника (керівників) з оцінкою роботи аспіранта у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану;

2) звертається до кафедри, що реалізує відповідну освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації; до заяви додаються дисертація в друкованому вигляді та електронній формі, наукові публікації (або їх копії), в яких висвітлено наукові результати дисертації, довідка про виконання освітньо-наукової програми та висновок наукового керівника (керівників).

4.8. З метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації не пізніше ніж через місяць з дня надходження заяви здобувачем проводиться публічна презентація наукових результатів дисертації та її обговорення на засіданні кафедри, що виконує відповідну освітньо-наукову програму та здійснює підготовку здобувача. Результати обговорення та проведення презентації відображаються у висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, який підписується головуючим на засіданні кафедри. Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації надається здобувачеві не пізніше ніж протягом двох тижнів з дня проведення презентації.

У разі отримання негативного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач може повторно звернутися до кафедри не пізніше ніж протягом шести місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою з письмовою заявою про отримання такого висновку після доопрацювання дисертації або на поновлення до аспірантури для завершення виконання відповідної освітньо-наукової програми у разі відрахування.

4.9. За наявності позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, здобувач звертається до Вченої ради Університету з письмовою заявою про утворення разової спеціалізованої вченої ради не пізніше ніж протягом двох тижнів з дня отримання цього висновку.

Утворення в Університеті разової спеціалізованої вченої ради та присудження нею здобувачеві ступеня доктора філософії здійснюється відповідно до законодавства, що регулює присудження ступеня доктора філософії.

4.10. Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді Університету.

4.11. Особа, яка була відрахована з аспірантури у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації, може вступити до Університету повторно.

Особа, яка раніше проходила підготовку в аспірантурі за державним замовленням, може повторно вступити до Університету для підготовки в аспірантурі за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

Здобувачі, які були відраховані із Університету до завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою, можуть бути поновлені на навчання у цьому Університеті в межах ліцензованого обсягу.

5. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою

5.1. Особи, які мають вищу освіту ступеня магістр (рівня спеціаліст), професійно провадять наукову або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в Університеті, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії у цьому Університеті поза аспірантурою.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою здійснюється за кошти Університету та триває чотири роки.

5.2. Особа, що планує здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою, подає заяву про підготовку та пакет документів, що визначені Правилами прийому до Університету.

Зарахування здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою здійснюється наказом Університету, про що вноситься відповідна інформація до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

5.3. Після зарахування особи на підготовку з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою відповідним наказом ректора Університету призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників Університету з науковим ступенем згідно з вимогами пункту 4.1 цього Положення.

5.4. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає виконання відповідної освітньо-наукової програми спеціальності згідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою та публічний захист дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді.

5.5. Здобувач ступеня доктора філософії поза аспірантурою самостійно вивчає передбачені індивідуальним навчальним планом навчальні дисципліни з обов'язковою здачею заліково-екзаменаційної сесії згідно затвердженого графіка навчального процесу.

Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Університетом рішення про відрахування здобувача ступеня доктора філософії з навчання поза аспірантурою.

5.6. У разі звільнення з роботи здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою Університет вживає заходів до відрахування такої особи з підготовки в цьому Університеті. Особа може продовжити підготовку поза аспірантурою в Університеті, до якого вона прийнята на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника (за основним місцем роботи), із зарахуванням їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.

5.7. Стан підготовки дисертації здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників). Отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та атестація здобувача здійснюються відповідно до пунктів 4.8-4.9 цього Положення.

5.8. Підготовка здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.